ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
Регистрационен индекс | Дата
ВСС-12035 | 31-10-2026

ОТГОВОРИ

От Албена Момчилова – съдия в СРС, НО, кандидат за изборен член на Висшия съдебен съвет от квотата на съдиите

На въпроси по чл. 15, ал. 1 от Правилата за произвеждане на избори на членове на Висшия съдебен съвет от съдиите, прокурорите и следователите, поставени от **Съюза на съдиите в България**

Във връзка с поставените от Съюза на съдиите в България представям следните отговори. Те изразяват позициите ми като кандидат и развиват приоритетите в концепцията ми за дейността на Висшия съдебен съвет.

1.Считате ли, че следващият ВСС следва да възобнови дейността на създадената от Съдийската колегия Временна комисия за проверка на съпричастността на съдии по случая „Мартин Божанов – Нотариуса“? Какви конкретни мерки бихте предложили за проверка и евентуална отговорност на магистрати, ако се докаже, че са били част от неформални кръгове за нерегламентирано влияние?

Преди да изразя становище относно необходимостта от възобновяване на дейността на временната комисия, считам, че следва да се запозная подробно с нейния доклад, извършените проверки, направените констатации и препоръки, както и предприетите последващи действия. Едва след такава преценка бих могла да формирам обоснована позиция дали е необходимо продължаване на работата на комисията или съществуват други, по-ефективни способи за изясняване на останалите въпроси.

Трябва да се запозная с отчетния доклад на комисията по случая, важно е да се види дали въз основа на тези материали са направени конкретни фактически изводи, кои обстоятелства са останали неизяснени и дали са налице данни, които обосновават предприемането на допълнителни действия в рамките на правомощията на Съдийската колегия.Ако се установи необходимост от допълнително изясняване на обстоятелства, бих подкрепила продължаването на проверката с ясно определени предмет, задачи и очаквани резултати.Отговорността е лична и следва да се основава на установено конкретно поведение, което съставлява нарушение на закона или на професионалните задължения. При установяване на достатъчно данни за

дисциплинарно нарушение следва да бъдат предприети предвидените в закона действия, а при данни за престъпление — да бъдат сезирани компетентните органи. ВСС следва да упражнява предоставените му правомощия, без да изземва функциите на разследващите органи.

Считам също, че от особено значение е разкриването на убийството на Мартин Божанов. По мое мнение този случай има реален потенциал да бъде разкрит и е важно компетентните органи да положат необходимите усилия за установяване на извършителите, евентуалните поръчители и мотивите за престъплението.Разкриването на убийството би могло да допринесе и за изясняване на обстоятелства, свързани с твърденията за нерегламентирано влияние върху представители на съдебната власт. Разбира се, не следва предварително да се приема, че между убийството и тези твърдения непременно съществува връзка. Но установяването на обективната истина за това тежко престъпление е от съществен обществен интерес.

За мен е важно както да не останат неизяснени обосновани съмнения за зависимости, така и да не се допуска накърняване на професионалната репутация на магистрати без достатъчна фактическа основа.

2.**Как оценявате дейността на досегашния състав на ВСС по отношение на защитата на независимостта и авторитета на съдебната власт, защитата на съдиите от външен и вътрешен натиск, кадровото развитие, избора на административни ръководители, дисциплинарната дейност, превенцията на корупцията, условията на труд и социалните права, натовареността на съдилищата и съдебната карта?**

Считам, че оценката за дейността на досегашния състав на ВСС следва да бъде обективна и да отчита както постигнатите резултати, така и проблемите, за които не са намерени достатъчно ефективни решения.Не бих определила цялостната му дейност като успешна или неуспешна с една обща квалификация. ВСС осъществява различни по характер правомощия и оценката за тяхното упражняване следва да бъде конкретна.

-защита на независимостта и авторитета на съдебната власт.

Независимостта на съдебната власт не се изчерпва с институционалната ѝ самостоятелност. Тя включва и независимостта на всеки отделен съдия при

осъществяване на правораздаването.Считам, че ВСС следва да бъде по-последователен в защитата на съдиите при опити за неправомерно въздействие, независимо от източника на този натиск.

(пример за добра институциална реакция-*на 25 февруари 2025 г. Съдийската колегия изразява институционална подкрепа за съдия Мирослав Петров от Софийския районен съд след подаден от него сигнал за натиск във връзка с постановен съдебен акт.Особено важно е, че преди да се произнесе, Колегията е изслушала засегнатия съдия и представители на сдружение „Ангели на пътя“, както и е изискала материали по прокурорската преписка.В становището си Съдийската колегия приема, че обстоятелствата около прокурорската проверка, включително предприетите оперативно-издирвателни действия, пораждат сериозни въпроси относно засягането на съдийската независимост. Тя подчертава и принципа, че правилността на съдебните актове се проверява по реда на инстанционния контрол)*

-защита на съдиите от външен и вътрешен натиск

Считам, че тази дейност се нуждае от по-ясни правила за институционална реакция.Особено внимание заслужават формите на вътрешноинституционален натиск, които невинаги са публично видими. Те могат да се проявяват чрез *необосновано различно третиране, кадрови решения или използване на административни правомощия по начин, който засяга независимостта на съдията.* Бих подкрепила допълването на Механизма (*Механизъм за действие на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет в случаи на засягане на независимостта и/или опит за оказване на натиск върху съдиите и съда. Механизмът е изготвен в изпълнение на решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет по протокол № 7/25.02.2020 г.)* с конкретни правила за събиране и оценка на относимата информация, изслушване на засегнатите лица и приемане на мотивирано заключение по всеки разгледан сигнал. При необходимост следва да се предвиди и последващо проследяване на предприетите мерки. Проверка за избирателно прилагане на административни правомощия.

Например: ако съдия твърди, че след конфликт с председателя на съда е отказано участието в обучение или пък спрямо него са приложени различни

критерии за натовареност. В този случай СК следва да може да изиска съответните заповеди, мотивите за тях и сравнителни данни за останалите съдии. Така ще се установи дали има обективно основание за различното третира. Да извърши изслушване и на двете страни: при сигнал срещу административен ръководител трябва да се осигури възможност както на съдията, така и на ръководителя да изложат становищата си, без проверката да се превръща в дисциплинарно производство или в контрол върху оперативното управление на съда. СК следва да излезе с мотивирано решение с конкретен резултат- да посочи дали установените обстоятелства сочат неправомерно въздействие, съответно- да даде препоръки, да сезира компетентен орган или да предприеме други законосъобразни действия. След определен срок да провери какво е последвало.

-кадрово развитие и атестиране

Това е една от областите, в които според мен са необходими съществени промени.Продължителността на конкурсните процедури и липсата на достатъчна предвидимост в кадровото развитие създават основателно неудовлетворение сред магистратите. Необходимо е да се обсъди и самото разбиране за професионално израстване. Не считам, че развитието на съдията следва да се отъждествява единствено с преминаването му в по-горна съдебна инстанция или със заемането на административна длъжност. Продължителният професионален опит и устойчиво добрата работа следва да получават признание и когато съдията продължава да правораздава в същия съд.В това отношение заслужават внимание европейските модели, при които професионалното и възнаградителното развитие не са непременно обвързани с промяна на заеманата длъжност.

Считам също, че атестирането трябва да бъде **усъвършенствано**, така че да осигурява обективна оценка на професионалната работа, без да се превръща в средство за контрол върху вътрешното убеждение на съдията.Отмяната на съдебен акт сама по себе си не може да бъде достатъчно основание за отрицателна оценка на професионалните качества. Необходимо е да се разграничават допустимите различия в правното тълкуване от съществени и системни професионални недостатъци.

-избор на административни ръководители

При избора на административни ръководители следва да се отдава по-голямо значение на доказаните управленски качества, професионалния авторитет и отношението към съдиите и съдебните служители. Не е достатъчно кандидатът да представи добра концепция. Необходимо е да се оцени и способността му да създава спокойна работна среда, да осигурява справедливо разпределение на натовареността и да зачита независимостта на съдиите.

-**дисциплинарна дейност**- ясни критерии, еднакъв подход към сходни случаи и съразмерност на налаганите санкции.

Считам, че е необходимо да се анализира дисциплинарната практика с оглед установяване на евентуални различия в подхода към сходни нарушения. Моето предложение би било създаване на единен образец за структуриране на мотивите по решенията на Колегията, с които се налагат ддисциплинарни наказания. В мотивите да има ясен и безпротиворечив отговор относно:

- каква е действителната тежест на нарушението и какви са последиците?

- каква е формата на вината и има ли повторяемост?

- какви смекчаващи и отегчаващи обстоятелства са установени?

- защо е избрано точно това наказание, а не по-леко?

А защо не и в мотивите да се посочва има ли сходни дисциплинарни решения и как се обяснява евентуалното различие?

-превенция на корупцията

Превенцията на корупцията не се изчерпва с приемането на етични правила и подаването на декларации.Тя изисква прозрачност на кадровите процедури, ефективна проверка на данните за конфликт на интереси и своевременна реакция при установени нарушения. Същевременно е необходимо да се избягва създаването на атмосфера на общо подозрение към магистратите.

Интересна идея в тази насока намирам във Франция, където действат два механизма:

- Служба за етична помощ и наблюдение (SAVD) към Висшия съвет на магистратурата, създадена през 2016г. Тя предоставя бързи, поверителни консултации на магистрати по конкретни етични въпроси.

- Колегия по деонтология на магистратите, която може да предоставя мотивирани писмени становища по въпроси за конфликт на интереси. Становищата ѝ се публикуват в обезличен вид и служат като практически ориентир за останалите магистрати (courdecassation.fr№

Как действа горепосочения модел: например съдия, който има съмнение дали определена извънслужебна дейност, професионална връзка или покана за участие в някакво събитие би могла да създаде конфликт на интереси, може предварително да получи независимо, поверително и професионално становище.

-условия на труд и социални права

В тази област са положени усилия, но остават съществени проблеми. Особено внимание следва да се отдели на възнагражденията на съдебните служители. Считам, че основните им възнаграждения следва да бъдат повишавани устойчиво, така че да съответстват в по-голяма степен на сложността и отговорността на изпълняваната работа. Не е правилно според мен недостатъчното основно възнаграждение да се компенсира трайно чрез допълнителни плащания, чийто размер не винаги е предвидим.

Необходимо е също да се подобряват условията на труд, техническото обезпечаване и възможностите за професионално развитие на съдебната администрация.

-натовареност на съдилищата

Неравномерната натовареност продължава да бъде един от съществените проблеми на съдебната система.Необходимо е да се усъвършенства измерването на действителната натовареност, като се отчитат не само броят на делата, но и тяхната фактическа и правна сложност.Резултатите от това измерване трябва да имат реално отражение върху кадровите и организационните решения.

Необходимо е да се търсят и възможности за намаляване на административната работа на съдиите чрез по-добро техническо обезпечаване и ефективно използване на електронните системи. Напр. решения за автоматизирано изготвяне на документи, автоматично следене на процесуалните срокове — системата да уведомява съдията и деловодството за изтичащи срокове, неизпълнени указания и неполучени книжа; премахване на повторното въвеждане на информация — данните за страните, адресите, процесуалните действия и движението на делото да се използват във всички необходими документи и справки.

Намирам за необходимо да се обсъдят и възможностите за намаляване на времето, необходимо за изготвяне на съдебните актове, без това да засяга качеството на правораздаването.В тази насока заслужава внимание практиката на Латвия и Естония, където при определени категории дела законодателството допуска постановяване на съдебни решения със съкратени мотиви, а в предвидените от закона случаи — изготвяне на пълни мотиви при поискване от страната. (*Латвийският модел е интересен, защото разграничава постановяването на съдебното решение от изготвянето на подробните му мотиви.Той се прилага в определени граждански производства по опростен ред, а не във всички граждански, административни или наказателни дела. Основната идея е съдията да не бъде задължен да изготвя подробна мотивировка по всяко сравнително несложно дело, ако законът допуска съкратена форма и никоя от страните не поиска пълните мотиви.Това може да спести време при голям брой еднотипни производства. Същевременно трябва да се гарантира, че страната ще разполага с необходимите мотиви, за да упражни ефективно правото си на обжалване.*

Естонският подход е сходен по цел, но не е идентичен.При определени граждански дела законодателството допуска опростяване на съдебното решение, включително съкращаване или пропускане на обичайната фактическа обстановка и правни изводи.Съществото е, че облекчението произтича от специална законова уредба за конкретни производства, а не от общо разрешение съдията сам да избира дали да мотивира решението си.

Точната уредба в Латвия е латвийският Граждански процесуален закон (Civilprocesa likums), глава 30³, по-специално чл. 250²⁵–250²⁷. Според публикуваното описание на латвийската опростена процедура тя се прилага за определени парични вземания и издръжка, когато размерът на главното вземане не надхвърля 2500 евро. Това е специално гражданско производство, а не общ режим за всички решения. Какво съдържа съкратеното решение: съдържа необходимите данни за делото и диспозитива, но описателната и мотивировъчната му част са силно ограничени. Как се стига до пълни мотиви:съдът постановява съкратеното решение, след което страната разполага с 10 дни, за да поиска писмено изготвяне на пълно решение.При направено искане пълното решение се изготвя в 20-дневен срок след изтичането на срока за искане.Ако никоя страна не поиска пълни мотиви, съкратеното решение влиза в сила след изтичане на срока за искане. Така съдията не изготвя впоследствие подробна мотивировка, която никой от участниците не е поискал.

Точната уредба в Естония е в Гражданския процесуален кодекс (Tsiviilkohtumenetluse seadustik).

Член 405 — опростено производство. При определени парични искове до 3500 евро по главната претенция и 7000 евро с допълнителните претенции съдът може да приложи опростен ред. Сред предвидените облекчения е възможността да постанови решение без описателна и мотивировъчна част.

Член 444, ал. 2 — кратки мотиви. При опростено производство съдът може да ограничи мотивировката до правните основания и доказателствата, на които почиват изводите му.

Член 444, ал. 3 — решение без мотиви при признание на иска или неприсъствено решение. Законът допуска тези решения да бъдат постановени без описателна и мотивировъчна част.

Член 444, ал. 4 — решение без мотиви при определени предпоставки. Възможно е описателната и мотивировъчната част да бъдат пропуснати при съгласие на страните или при опростено производство.)

Бих подкрепила проучването на възможността за въвеждане на подобен подход за подходящи категории производства в България, при запазване на правото на ефективно обжалване и задължението на съда да се произнесе по съществените спорни въпроси. ВСС не разполага със законодателна инициатива, но в рамките на своите правомощия той може да организира професионално обсъждане на подобни процесуални решения и при установена подкрепа от съдийската общност да представи мотивирано становище пред компетентните държавни органи.

-съдебна карта.

Считам, че промените в съдебната карта следва да се извършват предпазливо, въз основа на обективни данни и задълбочена оценка на последиците.Закриването или сливането на съдилища само по себе си не представлява реформа.Водещи трябва да бъдат достъпът на гражданите до правосъдие, действителната натовареност, кадровата обезпеченост и качеството на правораздаването.

Вместо да се разработва поредна национална концепция, която да срещне съпротива, бих предложил пилотен проект, който да се реализира за един съдебен окръг. За една година да се извърши измерване на реалната натовареност на всички районни съдилища в окръга, да се установи кои административни дейности могат да се изпълняват съвместно, да се допусне съвместно организационно сътрудничество- например общ орган за техническа поддръжка. С оглед направените изводи да се допуска разширяване на модела само ако са установени реални ползи.

В заключение, считам, че дейността на досегашния ВСС следва да бъде оценявана въз основа на конкретните резултати, а не чрез общи положителни или отрицателни оценки.Не бих отрекла положените усилия и постигнатото, но смятам, че в редица области са необходими по-последователни и ефективни решения.

За мен най-важно е следващият ВСС да осигури предвидимост в кадровото развитие, справедливо отношение към магистратите, реална защита на тяхната независимост и по-добри условия за осъществяване на правораздаването.

3. **Каква е позицията Ви относно практиката важни кадрови въпроси да се включват извън предварително обявения дневен ред на заседанията на ВСС? Бихте ли се противопоставили на подобна практика и как бихте реагирали при установяване на различни стандарти при вземането на кадрови решения?**

Считам, че прозрачността, предвидимостта и последователността при вземането на решения са съществени условия за доверието в дейността на Висшия съдебен съвет. Предварителното обявяване на дневния ред и своевременното предоставяне на материалите по въпросите, които предстои да бъдат разгледани, са важни гаранции за информираното участие на членовете на Съвета и за публичността на неговата дейност. Включването на допълнителни въпроси извън предварително обявения дневен ред не може да е обичайна практика, особено когато се касае за важни кадрови решения. Подобен подход е оправдан при наличие на действителна необходимост от неотложно произнасяне, която следва да бъде ясно мотивирана.

Същевременно не бих поела предварителен ангажимент да гласувам против всяко предложение, включено допълнително в дневния ред. Това би означавало да формирам позиция, без да познавам конкретните обстоятелства. Бих настоявала обаче да бъдат изложени убедителни основания за неотложността и да бъде осигурена реална възможност за запознаване с материалите. (*Ето един недобър пример за извънредно въведена точка в дневния ред – на заседанието на Съдийската колегия от 18 февруари 2020 г. като допълнителна точка № 27 е включено предложение на министъра на правосъдието за освобождаване от длъжност на съдия Андон Миталов от Специализирания наказателен съд.Предложението за освобождаване от длъжност засяга съществено професионалното положение на магистрат. Затова е особено важно членовете на Колегията да разполагат с достатъчно време за проучване на правното основание и материалите.Самото включване на предложението като допълнителна точка не доказва нарушение, то обаче поставя въпроса как е била обоснована неотложността.*

Ето и един добър пример за изрично мотивирана неотложност –на 14 декември 2021г. Комисия „Дисциплинарна дейност и взаимодействие с

ИВСС“ предлага като извънредна точка № 41 да се разгледа решение на петчленен състав на ВАС от 10 декември 2021 г.С решението е отменено наложеното на съдия Мирослава Тодорова дисциплинарно наказание „забележка“.Атанаска Дишева обосновава неотложността с необходимостта дисциплинарното производство да бъде окончателно приключено и съдебното решение да бъде приложено към кадровото досие на съдията, без това да се отлага заради предстоящите празници.Предложението за включване на допълнителните точки е прието единодушно с 10 гласа.)

По отношение на кадровите решения считам, че еднаквото прилагане на закона и последователността в практиката на ВСС са от особено значение. Различното третиране на сходни случаи, когато не е обосновано с обективни обстоятелства, създава усещане за несправедливост и подкопава доверието в кадровия орган.Разбира се, всяко кадрово решение има своята специфика и не може да се изисква механично еднакъв резултат във всички случаи. Но когато Съветът възприема различен подход при сходни фактически и правни предпоставки, това различие следва да бъде убедително мотивирано.

Не считам, че членът на ВСС трябва да възприема противопоставянето като самоцел. Колективният характер на органа предполага обсъждане, уважение към различните становища и готовност за приемане на разумни аргументи.

Същевременно участието в колективен орган не освобождава отделния му член от личната отговорност за взетите решения.

За мен принципността не се изразява в предварително заявено съгласие или несъгласие, а в последователното прилагане на едни и същи критерии, независимо от това кои лица са засегнати от конкретното решение.

4.Какво според Вас трябва да се промени в работата на Висшия съдебен съвет и кои биха били първите Ви приоритети, ако бъдете избрана за негов член?

Извеждам три основни приоритета: професионалното развитие на съдията, без задължително преминаване в по-горна инстанция; справедливото атестиране, което зачита независимостта на вътрешното убеждение; и устойчивото повишаване на основните възнаграждения на съдебните служители.

Според мен независимостта на съдебната власт не следва да бъде разглеждана като един от няколко конкуриращи се приоритета, които трябва да бъдат подредени по степен на важност. Тя е основополагащ конституционен принцип и задължително условие за осъществяване на правораздаването. Нейната защита е постоянна отговорност на Висшия съдебен съвет, независимо от конкретните управленски задачи, които той си поставя.

Когато посочвам като непосредствени приоритети кадровото развитие, справедливото атестиране и подобряването на условията на труд, аз не ги противопоставям на независимостта на магистратите.Напротив, считам, че тези въпроси имат пряко отношение към нея.

И това е така, защото предвидимото кадрово развитие, основано на обективни критерии, ограничава възможностите за зависимости и необосновано различно третиране. Справедливото атестиране, което зачита свободата на съдията да тълкува и прилага закона съобразно вътрешното си убеждение, е съществена гаранция за неговата независимост. Добрите условия на труд, адекватната кадрова обезпеченост и професионално подготвената съдебна администрация създават необходимата среда за спокойно и качествено правораздаване.

Разбира се, защитата срещу неправомерен външен или вътрешен натиск изисква и самостоятелни, своевременни действия от страна на ВСС.Но не бих искала независимостта на съдията да бъде сведена единствено до приемането на декларации и публични позиции при възникването на конкретен случай.

Считам, че основната задача на следващия Висш съдебен съвет е да осигури по-голяма предвидимост, последователност и справедливост при упражняването на предоставените му правомощия.

Не считам, че всяка нова кадрова политика трябва да започва с отричане на постигнатото до момента. По-важно е да се установи кои решения са дали добри резултати, кои проблеми остават нерешени и какви конкретни мерки могат да бъдат предприети.

На първо място бих поставила кадровото развитие на магистратите. Считам, че е необходимо да се преосмисли разбирането за професионално израстване.Професионалното развитие на съдията не следва да се отъждествява единствено с преминаване в по-горна съдебна инстанция или със заемане на административна длъжност.Ако съдията притежава дългогодишен опит, професионалната компетентност и устойчиво добра работа, той трябва да получи признание независимо от инстанцията, в която той правораздава. Бих подкрепила обсъждането на възможности за професионално и възнаградително развитие в рамките на заеманата длъжност, като се проучи опитът на други европейски съдебни системи и се отчетат особеностите на българската правна уредба.

На второ място поставям усъвършенстването на атестирането. Атестацията следва да бъде обективен инструмент за оценка на професионалните качества, а не формална процедура или средство за въздействие върху независимостта на съдията. Особено важно е да не се допуска механичното отчитане на отменените съдебни актове като отрицателен показател. Нещо повече- да се преразгледа атестационната гледна точка по отношение отменените съдебни актове. Има европейски държави, в които изрично законодателно е предвидено отменените актове да не се тълкуват във вреда на атестирания магистрат, тъй като са израз на неговото вътрешно убеждение. Различията в тълкуването и прилагането на закона са естествена част от правораздавателната дейност и сами по себе си не свидетелстват за недостатъчни професионални качества.

На следващо място поставям преодоляването на неравномерната натовареност.Този проблем не може да бъде решен единствено чрез статистическо отчитане на броя на делата.Необходимо е да се усъвършенства системата за измерване на действителната натовареност, като се отчитат фактическата и правната сложност на делата, както и спецификата на отделните съдилища.Резултатите от това измерване трябва да намират реално

отражение при определянето на щатната численост, провеждането на конкурсите и разпределението на кадровите ресурси.

На следващо място бих поставила условията на труд и възнагражденията на съдебните служители.Съдебната администрация има съществено значение за нормалното функциониране на съдилищата.Считам, че е необходимо устойчиво повишаване на основните възнаграждения на съдебните служители, така че те да съответстват в по-голяма степен на отговорността, квалификацията и сложността на изпълняваните функции.Не е разумно трайно недостатъчното основно заплащане да се компенсира преимуществено чрез допълнителни възнаграждения.Необходимо е също да се подобрят възможностите за професионално развитие на съдебните служители и да се осигури по-добро техническо и организационно обезпечаване на тяхната работа.

Не считам, че добрата работа на един член на ВСС се измерва с броя на направените публични изявления или заявените намерения, а с неговата последователност, професионална преценка и действителния принос за решаването на проблемите. Не бих поставила независимостта на съдията на първо, второ или трето място в списък с приоритети. Тя не е управленска задача с определен срок за изпълнение, а основополагащ принцип, който трябва да ръководи всяко решение на ВСС.Когато говоря за справедливо атестиране, предвидимо кадрово развитие и достойни условия на труд, аз говоря и за конкретните гаранции за тази независимост.

5.**Относно качествата на бъдещите председател на ВКС, председател на ВАС и главен прокурор и механизмите за проверка на тиз качества.**

Както вече съм казала при отговора си на друго сдружение, тези избори са сред най-отговорните кадрови решения в съдебната власт. Според мен водещи критерии трябва да бъдат доказаната професионална компетентност, личната почтеност, независимостта, управленският капацитет и способността да се създава доверие.

Ясно е, че кандидатите за тези постове ще заявят, че ще уважават независимостта на съдиите, респ. прокурорите. Много важно е обаче да бъде

преценено дали кандидатът е готов да подкрепя правила, които гарантират тази независимост дори когато съдията/прокурора е негов критик или открито не споделя управленските му решения. Според мен дали кандидатът ще зачита правото на магистратите да формират самостоятелно вътрешното си убеждение, дали ще насърчава професионалната дискусия и да не допуска административната власт да се използва като средство за неформално влияние, оценката следва да се направи не толкова от актуалните му изявления с оглед кандидатстването за поста, а цялостния професионален път до момента, притежавания авторитет сред колегите му, както и притежаваната мъдрост да приема различното мнение не като предизвикателство към собствения си авторитет, а като естествено проявление на магистратската независимост. Професионалния му и житейски път следва да дават отговор дали може да упражнява предоставената му власт със справедливост, умереност и уважение към професионалното достойнство на всеки магистрат.

6. **Относно решението на ЕСПЧ по делото „Колеви срещу България“ и създадения законодателен механизъм за разследване на главния прокурор.**

В решението „Колеви срещу България“ от 5 ноември 2009 г. ЕСПЧ установява нарушение на процесуалните задължения по чл. 2 ЕКПЧ поради липсата на независимо и ефективно разследване на убийството на Николай Колев. Съдът не налага конкретен институционален модел, а изисква избраната система да гарантира независимост и обективност както по закон, така и на практика.

Основният проблем, установен от Европейския съд, е свързан с невъзможността при съществувалата тогава институционална организация да бъде проведено независимо и ефективно разследване на обстоятелства, които биха могли да ангажират отговорността на главния прокурор.

Създаването на специален законов механизъм за разследване на главния прокурор и неговите заместници според мен е важна стъпка към преодоляването на този проблем.Същевременно наличието на законова уредба само по себе си не е достатъчно. От значение е механизмът да

функционира ефективно и да осигурява реална независимост на магистратите, които участват в него.

(ЗИД на ЗСВ, който в момента е предложен за обществено обсъждане съдържа два алтернативни варианта за административното обезпечаване на разследващия прокурор. Според първия вариант се предвижда самостоятелна администрация, собствено кадрово управление, самостоятелни регистратура и деловодство и определяне на прокурора за разпоредител с бюджет.Според втория, развит в предложения нов чл. 35ба ЗСВ,се възприема различен подход.При него разследващият прокурор се подпомага от служители на администрацията на Висшия съдебен съвет.Предвижда се той да назначава и ръководи един служител, който пряко подпомага работата му по преписките и делата. Останалите служители изпълняват едновременно функции по административното обслужване на ВСС и на разследващия прокурор, като законопроектът установява специални правила за определянето им, изпълнението на неговите указания и съгласуването на кадровите решения.)

И двата модела имат положителни страни-първият модел изгражда собствена административна структура, подчинена непосредствено на разследващия прокурор.Вторият модел използва съществуващата администрация на ВСС, като въвежда специални гаранции за оперативната самостоятелност на прокурора спрямо служителите, които го подпомагат.И двата подхода преследват легитимната цел да осигурят независимост на разследването, но чрез различни организационни средства.

В рамките на правомощията на Съдийската колегия бих подкрепила стриктното спазване на законовите правила за определяне на съдиите, участващи в механизма, при пълна прозрачност на процедурата и недопускане на неправомерно влияние върху избора. Особено важно е участието на съдия в този механизъм да не води до неблагоприятни последици за неговото последващо професионално развитие.Кадровите и дисциплинарните решения, които го засягат, следва да бъдат вземани въз основа на обективни критерии, при спазване на общите законови изисквания и без оглед на характера на извършените от него действия в рамките на разследването.

При наличие на конкретни данни за опити за неправомерно въздействие върху тези магистрати бих подкрепила своевременното им разглеждане и предприемането на необходимите действия от компетентните органи.

Считам също, че е необходимо да се проследява практическото функциониране на механизма, за да могат евентуалните нормативни или организационни недостатъци да бъдат установявани и своевременно обсъждани.

При това следва да се отчита разграничението между правомощията на Съдийската колегия и тези на останалите органи, участващи в процедурата. Съдийската колегия не може да се намесва в разследването, нито да осъществява контрол върху процесуалните решения на прокурора, който го провежда.Нейната отговорност е да упражнява предоставените ѝ кадрови и организационни правомощия по начин, който не допуска засягане на независимостта на съдиите.

7.Как бих постъпила, ако в следващия ВСС е невъзможно да осъществя концепцията си?

Приемам представената от мен концепция като израз на професионалните ми убеждения, принципите и приоритетите, които бих следвала в работата си като член на Висшия съдебен съвет.Същевременно съзнавам, че ВСС е колективен орган, в който решенията се вземат след обсъждане и с необходимото мнозинство. Поради това никой от членовете му не може самостоятелно да гарантира реализирането на определена политика или приемането на конкретно решение. Не считам, че неизпълнението на дадено предложение поради липса на необходимата подкрепа следва автоматично да се възприема като основание за подаване на оставка.За мен отговорността към колегите, които са ми гласували доверие, означава да работя последователно за осъществяване на заявените приоритети, да представям конкретни и обосновани предложения, да участвам добросъвестно в обсъжданията и да отстоявам позициите си с аргументи.

Същевременно не възприемам концепцията си като неизменна програма, която трябва да бъде реализирана независимо от обстоятелствата. В хода на работата могат да възникнат нови проблеми, да се установят обективни

пречки или да бъдат предложени по-добри решения. Разумният подход изисква готовност за обсъждане и преоценка на конкретните средства за постигане на поставените цели, без отстъпление от основните принципи. Не бих възприела несъгласието с моята позиция като личен неуспех, нито бих превърнала оставката в средство за демонстрация на принципност.

Разбира се, ако възникнат обстоятелства, при които трайно и обективно не бих могла да изпълнявам задълженията си в съответствие със закона и професионалните си убеждения, бих преценила отговорно възможността да продължа участието си в Съвета.

Считам обаче, че когато човек е получил доверието на своите колеги да ги представлява в кадровия орган, той дължи преди всичко постоянство, добросъвестна работа и готовност да търси решения дори при липса на съгласие по отделни въпроси.За мен отговорността не се измерва с готовността да напуснеш при първото сериозно затруднение, а със способността да продължиш да работиш почтено, разумно и последователно, без да правиш компромис с принципите си.

8.По въпроса за конкретните действия, които бих предприела като член на ВСС за да гарантирам, че при публични атаки, заплахи или опити за неправомерно въздействие върху съдия Съветът ще реагира своевременно, независимо от това кой е източника на натиска? Считате ли че досегашните форми на реакция бяха ефективни?

Считам, че защитата на независимостта на съдиите е едно от основните задължения на Висшия съдебен съвет. В тази връзка следва да се отчете, че Съдийската колегия вече е приела през 2020 г. специален Механизъм за действие в случаи на засягане на независимостта и/или опит за оказване на натиск върху съдиите и съда. Механизмът предвижда ред за сезиране на Съдийската колегия, разглеждане на постъпилите сигнали и различни форми на институционална подкрепа.

Ето защо не считам, че е необходимо да се започва със създаването на нова процедура, преди да бъде направена оценка на прилагането на действащата. Бих подкрепила извършването на анализ на разгледаните по този ред случаи, предприетите мерки и тяхната ефективност. Въз основа на

резултатите от този анализ би могло да се обсъди усъвършенстване на Механизма, включително чрез по-ясни критерии за разграничаване на допустимата публична критика от неправомерното въздействие върху съдията, както и чрез правила за проследяване на резултатите от предприетите действия.

В това отношение заслужава внимание опитът на Испания и Италия, където съществуват специални процедури за институционална защита на независимостта на магистратите. (В Испания чл. 14 от Органичния закон за съдебната власт (Ley Orgánica del Poder Judicial — LOPJ) предвижда възможност съдията, който счита, че независимостта му е застрашена или смущавана, да потърси защита от Генералния съвет на съдебната власт (CGPJ). Съществено е, че не става дума просто за публикуване на декларация. Съществува правно уредена процедура, в рамките на която компетентният орган преценява дали има обективно установено въздействие върху независимостта на съдията.

(*Конкретен пример от съдебната практика:в решение № 1450/2019 от 25 октомври 2019г. испанският Върховен съд разглежда именно условията за предоставяне на такава защита. Съдът приема, че е необходимо да бъдат установени две предпоставки:*

- поведение, което обективно смущава независимостта на съдията или нормалното осъществяване на правораздаването;

- достатъчна сериозност на намесата, която обосновава необходимостта от институционална защита.

Особено важно е разграничението между допустимото несъгласие със съдебно решение и целенасочената намеса в работата на съдията.Това означава, че не всяко субективно усещане за натиск е достатъчно основание за институционална намеса, но когато съществуват обективни данни за сериозно въздействие, съдебният съвет трябва да реагира)

Този модел би могъл да послужи за обсъждане на по-ясна процедура в България, включително критерии за преценка на сигналите, ред за разглеждането им и възможни форми на защита.

Италия също има специална процедура за защита на независимостта и авторитета на магистратите Италианският Висш съвет на магистратурата (Consiglio Superiore della Magistratura — CSM) разполага с процедура, известна като pratica a tutela.Тя е уредена в правилника за дейността на Съвета). Предмет на процедурата могат да бъдат действия, които накърняват независимото упражняване на правораздавателната функция или нейния авторитет.Предвиден е институционален ред: сигналът се разглежда от компетентната комисия, която проверява наличието на предпоставки, извършва необходимото проучване и при основание предлага решение на пленарния състав на CSM. Gazzetta Ufficiale

(*Конкретен случай — трез 2024 г. съдии от Болоня отправят преюдициални въпроси до Съда на Европейския съюз по въпроси, свързани с италианската политика относно сигурните държави на произход на мигранти. Последвали са остри публични реакции от представители на изпълнителната власт.Италианският CSM разглежда случая по процедурата за защита на магистратите.С решение, подкрепено с 25 гласа „за“ и 5 „против“, Съветът приема, че определени публични изявления са преминали границите на допустимата критика на съдебните актове и могат да окажат неправомерно въздействие върху независимото правораздаване.*)

Считам за важно Съдийската колегия да прилага последователно установените правила, като отчита особеностите на всеки конкретен случай и не допуска различно третиране при сходни обстоятелства.Защитата на независимостта не следва да се изчерпва с публични декларации. Тя изисква своевременни, обосновани и съобразени с конкретния случай действия, както и последователно прилагане на принципите на независимост и справедливост в цялостната кадрова и организационна дейност на ВСС.

С уважение,

Албена Момчилова